

Suunnitelma kasvatukseenkustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä

Turvallinen kouluympäristö on edellytys sille, että oppilaat voivat rauhassa seurata opetusta ja oppia uusia asioita. Kaikissa Suomen kouluissa tulee olla järjestyssäännöt, jolla tämä ja myös oppilaiden viihtyvyys pyritään turvaamaan.

Järjestyssääntöjen tehtävänä on tukea ja ohjata oppilaita, koulun henkilöstöä ja huoltajia koskien erilaisia tilanteita ja olosuhteita kouluympäristössä. Työrauha ja kouluviihtyvyys voidaan usein saavuttaa keskustelemalla ja soveltamalla myönteisiä menetelmiä. Opettajilla ja koulun muilla aikuisilla on käytössään paljon erilaisia kasvatuksellisia ratkaisuja ja ennakoivia menetelmiä, joilla voidaan edistää työrauhaa ja oppimisympäristön turvallisuutta.

Perusopetuslaki (POL 29 §) velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kasvatukseenkustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnitelma tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista.

Pedersören kunnassa Edsevön koululla on laadittu järjestyssäännöt, jotka pyrkivät takaamaan oppilaiden turvallisuuden ja viihtyvyyden. Tämä kasvatukseenkustelujen ja kurinpidollisten toimien käyttöä koskeva suunnitelma puolestaan takaa yhtäläiset ja tasa-arvoisen kohtelun oppilaille haastavissa tilanteissa oppilaasta ja hänen taustastaan huolimatta.

Pidämme tärkeänä, että järjestyssäännöistä keskustellaan opettajien ja oppilaiden kesken vuosittain. Lain mukaan oppilailla tulee olla mahdollisuus ilmaista mielipiteensä oppilaiden asemaan liittyvistä asioista ja oppilaille tulee järjestää mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun (POL 47 a §).

Koulujen järjestyssääntöjen tulee olla elävä asiakirja, jossa heijastuu koulun arki ja johon oppilaat voivat vaikuttaa. Järjestyssäännöillä on enemmän merkitystä oppilaille, jos he ovat itse saaneet osallistua niiden laatimiseen. Opettajien, oppilaiden ja huoltajien tulee tuntea koulun säännöt ja tietää, mitä niiden noudattamatta jättämisestä seuraa. Koulu voi tiedottaa järjestyssäännöistä ja tästä suunnitelmasta esimerkiksi kunnan nettisivujen kautta, vanhempainillassa tai esim. Wilmassa.

Tämä suunnitelma antaa kouluille ohjeita kasvatukseenkustelujen ja kurinpidollisten toimien menettelytavoista ja määrittelee rajat sille, milloin mitään keinoja tulee käyttää, sekä tukee toiminnan lainmukaisuutta. Oppilaiden näkökulmasta on tärkeää, että koulun henkilökunnan asenne on yhtenäinen ja henkilökunta toimii johdonmukaisesti silloin, kun oppilaat eivät noudata järjestyssääntöjä.

Peruseriaatteita:

1. Kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja, ja näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita

2. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin
3. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä
4. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon ja oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon
5. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla

Koulun rehtori vastaa siitä, että koulun henkilökunnalla on riittävä ohjeistus ja tarvittava osaaminen kurinpidollisen toimivallan käyttämiseen. Suunnitelmaa seurataan, arvioidaan ja päivitetään vuosittain.

Kasvatuskeskustelu, kurinpitotoimet ja rangaistukset

Kiusaaminen, häirintä ja väkivalta koulumatkalla (POL 29 §)

Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta, häirinnästä tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Koululla ei ole kuitenkaan toimivaltaa määrätä rangaistuksia koulumatkoilla sattuneista tapauksista. Järjestyssäännöt eivät ole voimassa koulumatkalla.

Kasvatuskeskustelu (POL35 a §)

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti, voidaan ensisijaisena toimenpiteenä määrätä osallistumaan yhteensä enintään kaksi tuntia kestävään kasvatuskeskusteluun.

- Ensisijainen keino puuttua oppilaan häiritsevään ja epäasiallisen käyttäytymiseen
- Käytetään kun oppilas rikkoo järjestyssääntöjä, syyllistyy vilppiin tai "kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti"
- Enintään kaksi tuntia, kasvatuskeskustelu voidaan järjestää kerralla tai useammassa osassa koulupäivän aikana tai sen ulkopuolella
- Kasvatuskeskustelussa yksilöidään toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti yhdessä oppilaan kanssa ja tarvittaessa selvitetään laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä keinot koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi
- Päätöksen kasvatuskeskustelusta tekee koulun opettaja tai rehtori
- Kasvatuskeskustelun vetäjä kirjaa sen Wilmaan
- Ilmoitetaan huoltajille
- Huoltajat voivat osallistua keskusteluun, jos se katsotaan tarpeelliseksi

Laiminlyödyt kotitehtävät (POL 36 §)

Kotitehtävänsä laiminlyönyt oppilas voidaan määrätä työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suorittamaan tehtäviään.

- Opettaja päättää asiasta
- Ilmoitetaan huoltajille
- Enintään tunniksi kerrallaan
- Valvonta järjestetään
- Koulukuljetus järjestetään tarvittaessa

Oppilaan velvollisuus korvata aiheuttamansa vahinko (POL 35 §)

Oppilaan velvollisuudesta korvata aiheuttamansa vahinko säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974)

- Vahingoista tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle
- Rehtori tai opettaja kirjaa Wilmaan

Oppilaan velvollisuus siivota tai järjestää koulun tiloja (POL 35 §)

Jos tekijä on varmuudella tiedossa ja yksilöitävissä, koulun opettaja tai rehtori voi kasvatuksellisista syistä määrätä oppilaan puhdistamaan tai uudelleen järjestämään oppilaan tahallaan tai huolimattomuuttaan likaaman tai epäjärjestykseen saattaman koulun omaisuuden tai tilan. Tehtävä tulee suorittaa valvotusti eikä se saa muodostua oppilaan ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle vaaralliseksi tai raskaaksi eikä sen suorittaminen saa kestää enempää kuin kaksi tuntia. Oppilas ei voi tehtävän suorittamisen vuoksi jäädä pois opetuksesta. Mikäli tehtävä suoritetaan oppilaan työpäivän ulkopuolella, siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Tehtävän suorittaminen tulee ottaa huomioon päätettäessä perusopetuslain mukaisista kurinpidollisista toimenpiteistä.

- Rehtori tai opettaja päättää asiasta
- Ilmoitetaan huoltajille mikäli tehtävä suoritetaan oppilaan työpäivän ulkopuolelle
- Tehtävä tulee suorittaa valvotusti
- Tehtävää ei saa suorittaa oppitunnin aikana
- Saa kestää enintään kaksi tuntia
- Tehtävä ei saa olla vaarallinen eikä liian raskas
- Tehtävän suorittaminen tulee ottaa huomioon päätettäessä kurinpidollisista toimenpiteistä → suoritettu tehtävä lieventää seuraamuksia

Jälki-istunto, kurinpidollinen toimi (POL 36 §)

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi. Jälki-istunnossa voidaan teettää kirjallisia tai suullisia tehtäviä, harjoituksia ja tehtäviä, joiden tulee olla kasvatusta, opetusta ja kehitystä tukevia, oikeassa suhteessa oppilaan tekoon tai laiminlyöntiin sekä ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle sopivia. Oppilas voidaan myös velvoittaa istumaan hiljaa jälki-istunnon ajan. Jälki-istuntoa ei voida järjestää siten, että oppilas joutuisi

sen seurauksena jäämään pois opetussuunnitelman tai muun koulun toimintaa koskevan suunnitelman mukaisesta opetuksesta.

- Opettaja päättää asiasta
- Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon on kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys (dokumentoidaan kirjallisesti)
- Jälki-istuntopäätöksen tekijä kirjaa sen Wilmaan
- Ilmoitetaan huoltajille
- Jälki-istuntoa valvotaan
- Koulukuljetus järjestetään tarvittaessa
- Tarvittava oppilashuolto järjestetään (POL 36 h §)

Kirjallinen varoitus, kurinpitorangaistus (POL 36 §)

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus.

- Kirjallinen varoitus annetaan, jos rikkomus on vakava tai jos oppilaalla on useita rangaistuksia
- Rehtori päättää kirjallisen varoituksen antamisesta
- Ennen kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys
- Huoltajia on kuultava
- Rehtori laatii kirjallisen päätöksen valitusohjeineen
- Tarvittava oppilashuolto järjestetään (POL 36 h §)

Määräaikainen erottaminen, kurinpitorangaistus (POL 36 §)

Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määräajaksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan (POL 36 a § 2 mom.).

Kun oppilas on käyttäytynyt niin väkivaltaisesti tai uhkaavasti, että toisen oppilaan tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus on kärsinyt tai vakavasti vaarantunut, ja on olemassa ilmeinen vaara, että väkivaltainen tai uhkaava käyttäytyminen toistuu, määräaikainen erottaminen voidaan panna täytäntöön sen estämättä, ettei päätös ole lainvoimainen. Määräaikaista erottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun määräaikaisesta erottamisesta päätetään.

Määräaikaisesta erottamisesta päättää opetuksen järjestäjän asianomainen monijäseninen toimielin, joka Pedersören kunnassa tarkoittaa päivähoito- ja opetusosaston suomenkielistä jaostoa.

- Päätökseen liitetään valitusosoitus
- Oppilasta on kuultava
- Huoltajia on kuultava
- Koulun rehtori laatii kirjallisen selostuksen teosta/laiminlyönnistä ja muusta tarvittavasta selvityksestä mukaan lukien tiedot siitä, miten oppilasta ja huoltajia on kuultu
- Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen edustuksesta käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa säädetään lastensuojelulain 24 §:n 2 momentissa
- Tarvittava oppilashuolto järjestetään (POL 36 h §)

Määräys poistaa luokkahuoneesta tai muusta koulun tilaisuudesta (POL 36 §)

Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun järjestämästä tilaisuudesta.

- Opettaja päättää oppilaan poistamisesta luokkahuoneesta
- Opettaja tai rehtori päättää oppilaan poistamisesta koulun tilaisuudesta
- Valvonta järjestetään
- Päätöksentekijä kirjaa asian Wilmaan
- Ilmoitetaan huoltajille
- Tarvittava oppilashuolto järjestetään (POL 36 h §)

Opetukseen osallistumisen eväminen (POL 36 §)

Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

- Rehtori päättää asiasta
- Ilmoitetaan huoltajille
- Kirjataan Wilmaan
- Valvonta tulee järjestää, jos rehtori päättää, että oppilas saa opetusta koulussa osan päivää tai loppupäivän ajan, mutta ei saa osallistua opetukseen omassa ryhmässään
- Jos oppilas lähetetään jäljellä olevan koulupäivän ajaksi kotiin, valvontavastuu päättyy, kun oppilas ei enää osallistu opetukseen. Jos oppilaalla on tavallisesti koulukuljetus, se tulee järjestää myös tässä tilanteessa
- Tarvittava oppilashuolto järjestetään (POL 36 h §)

Häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistaminen (POL 36 b §)

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulun tilaisuudesta oppilas, joka ei noudata 36 §:n 2 momentissa tarkoitettua poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa koulun alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon 36 §:n 3 momentissa tarkoitettua opetuksen epäämisestä.

Jos poistettava oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia oppilaan poistamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

- Rehtori ja opettaja voivat toimia yhdessä tai kumpikin erikseen
- Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä
- Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle (suomenkieliselle koulutoimenjohtajalle)
- Kirjataan Wilmaan
- Valvonta järjestetään
- Ilmoitetaan huoltajille
- Tarvittava oppilashuolto järjestetään (POL 36 h §)

Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita (POL 36 d, f ja g §)

Rehtorilla tai koulun opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa oppilaalta perusopetuslain 29 §:n 2 momentissa tarkoitettu kielletty esine tai aine tai sellainen esine tai aine, jolla oppilas häiritsee opetusta tai oppimista.

Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan pitävä oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla tai koulun opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Oikeus käyttää voimakeinoja koskee vain oppilaan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita sekä esineitä tai aineita, joita käytetään oppimisen tai opetuksen häiritsemiseen.

- Haltuunotossa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä
- Kirjataan Wilmaan
- Ilmoitetaan huoltajille
- Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle (suomenkieliselle koulutoimenjohtajalle)
- Toimenpiteillä ei saa puuttua oppilaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi
- Esineiden ja aineiden haltuun ottamisessa ja oppilaan tarkastuksessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta
- Opettajan tai rehtorin 36 d §:n perusteella haltuun ottama häirintään käytetty esine tai aine tulee luovuttaa oppilaalle oppitunnin tai koulun tilaisuuden päättymisen jälkeen. Jos on todennäköistä, että häirintä oppitunnin jälkeen jatkuu, häirintään käytetty esine tai aine tulee luovuttaa oppilaalle viimeistään työpäivän päättyessä

- Lain 29 §:n 2 momentissa tarkoitettut kielletyt esineet ja aineet luovutetaan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos oppilaalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan
- Ennen luovuttamista esine tai aine tulee säilyttää huolellisesti. Esineiden ja aineiden luovutus tulee järjestää mahdollisimman pian haltuunotosta. Haltuun otetut huumausaineet, ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat, ammuksiset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet tulee luovuttaa poliisille välittömästi
- Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa haltuunottoa koskevasta ilmoituksesta nouda esinettä tai ainetta, se voidaan todisteellisesti hävittää. Esineiden ja aineiden hävittäminen ja luovuttaminen tulee kirjata Wilmaan
- Toimenpiteiden käyttö tulee kouluissa suunnitella ja ohjeistaa

Oikeus tarkastaa oppilaan tavarat (POL 35 e jaf §)

Koulun opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa oppilaan mukana olevat tavarat, oppilaan hallinnassa olevat koulun säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen 29 §:n 2 momentissa tarkoitettujen kiellettyjen esineiden tai aineiden haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos tällaisen esineiden tai aineiden hallussa pito on ilmeistä ja oppilas pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole.

- Käytetään kun on syytä olettaa, että turvallisuus vaarantuu. Tarkastamisoikeus koskee vaarallisia esineitä (ei esimerkiksi savukepakkauksia) ja täytyy olla ilmeistä, että oppilaalla on hallussaan kielletty esine tai aine
- Oppilaalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy
- Tarkastajan tulee olla oppilaan kanssa samaa sukupuolta
- Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen koulun henkilökuntaan kuuluva, mahdollisuuksien mukaan oppilaan nimeämä henkilö
- Edellä säädetyistä tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä
- Toimenpiteet on toteutettava mahdollisimman turvallisesti
- Toimenpiteillä ei saa puuttua oppilaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi
- Oppilaan tarkastuksessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta
- Oppilaan tarkastaminen ja esineiden ja aineiden haltuun ottaminen tulee kirjata Wilmaan
- Huoltajille ilmoitetaan
- Toimenpiteiden käyttö tulee kouluissa suunnitella ja ohjeistaa

Oppilaan oikeusturva

Tässä suunnitelmassa mainituista kasvatuksellisista tai kurinpidollisista toimista ja päätöksistä päättää opettaja tai rehtori. Muutoksenhakuoikeus ei koske kaikkia päätöksiä. Vaasan hallinto-

oikeudelta voi hakea muutosta päätökseen, joka koskee kirjallista varoitusta ja oppilaan määräaikaista erottamista. Näitä päätöksiä koskevat valitukset on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun oppilaan huoltaja tai laillinen edustaja on saanut tiedon päätöksestä.

Päätöksentekijä on velvollinen liittämään valitusosoituksen päätökseen, johon voi hakea muutosta valittamalla. Valitusosoituksessa annetaan menettelyohjeet päätöstä koskevan muutoksen hakemiseksi ja ilmoitetaan valitusajan määräaika.

Aluehallintoviraston sivistystoimen yksikkö antaa yleisiä neuvoja ja ohjausta asioissa, jotka koskevat oikeusturvaa opetustoimen piirissä. On myös mahdollista valitusteitse pyytää aluehallintovirastolta lausuntoa siitä, onko opetuksen järjestäjä jossain tietyssä tilanteessa toiminut voimassa olevan lain mukaisesti.